

II. Murad

II. Murat veya **Koca Murad** (Osmanlı Türkçesi: مراد ثانی, *Murād-ı sānī*; Divan Edebiyatı'ndaki adıyla **Murādī**; d. 1404, Amasya – ö. 3 Şubat 1451, Edirne), 6. Osmanlı padişahıdır.

Babası I. Mehmed, annesi Dulkadiroğulları beyi Nasireddin Muhammed Bey'in kızı Emine Hatun'dur. Bazı kaynaklar annesinin Amasyalı Divittar Ahmed Paşa'nın kızı Şehzade Hatun olabileceğini de belirtirler.^{[1][2]} Fatih Sultan Mehmed'in babasıdır.

1 Şehzadeliği

II. Murad; bazı kaynaklara göre 1402'de,^[3] [kaynak güvenilir mi?] bazılarına göre ise 1404'te^[1] Amasya'da dünyaya geldi. İlk çocukluk yılları Amasya'da geçti. 1410'da babasıyla Bursa'ya gelerek orada saray eğitimi aldı. 1415'de lalası Yörgüç Paşa gözetimi altında merkezi Amasya'da bulunan ve devletin doğu sınırında olması dolayısıyla büyük stratejik önemi olan *Rum ve Danişmendîye* eyaleti valisi olarak görevlendirildi. Tahta çıkıncaya kadar 6 yıl bu görevi yaptı. Amasya aynı zamanda çok önemli bir Anadolu kültür merkeziydi ve bu merkezde bilim ve din alimleri, şairler ve mutasavvıflarla meclisler tertip edip şehrin kültür hayatına destek sağlayıp katıldı. 1416'da bölgesi askeri başında Börklüce Mustafa'nın İzmir ve Saruhan tarafında çıkardığı ayaklanmaların bastırılmasında görev aldı. 1418'de sonraki lalası Hamza Bey ile Çandaroğullarından Samsun'u aldı.^[1]

Babası I. Mehmed Edirne'de bir av kazası sonunda ağır yaralanınca ölüm yatağında devletin idaresinin biran evvel oğlu Murat'a devrini vasiyet etti. Murat, Amasya'dan tahta geçme töreni yapılacak Bursa'ya gelinceye kadar devlet adamları babasının ölümünü sakladılar. Murat 25 Haziran 1421'de Bursa'da gelip culûs ve biat törenleri yapıp devletin ileri gelenleri ve yeniçerilerin desteğiyle 17 yaşındayken tahta çıktı.^[1]

Sultan II. Murad, soyunun Kayı boyuna mensubiyetini göstermek için, sikkelerine, Kayı boyuna ait iki ok ve bir yaydan müteşekkil damgayı koydurmuştur. Sonraki padişahların bastırdıkları sikkelerde görülmeyen Kayı damgası, Kanunî'ye kadar çeşitli eşya ve silâhlar üzerine konulmasına devam edilmiştir.^[3]

2 Saltanatı

2.1 İlk yılları

Sultan II. Murad

Murat'ın babası Mehmet'in ölümünden sonra saltanat davası güden şehzadeler dolayısıyla üç yıl süren büyük bir bunalım izlendi.

Yıldırım Beyazid'in oğlu ve II. Murad'ın amcası olan Mustafa Çelebi Bizanslılarca Limni'de gözaltında tutulmaktaydı. Babası I. Mehmed çocuk yaşlarında olan küçük oğulları Mustafa, Yusuf ve Mahmud'un ağabeyleri yeni Sultan II. Murad tarafından "siyaset" icabı öldürülmelerini önlemek için onların Konstantinopolis'de Bizans İmparatoru Manuel'in koruması altında yaşamaları için imparatorla anlaşma yapmıştı.^[1]

Fakat I. Mehmed'in ölümünden hemen sonra bu anlaşmaya uymayan Bizans İmparatoru Manuel Limni'de gözaltında tutulan Murad'ın amcası Mustafa Çelebi'yi, Gelibolu'yu Bizans'a vermesi karşılığında, serbest bıraktı. İmparator II. Manuel Mustafa Çelebi'yi meşru padişah kabul edip, bir Bizans donanma filosu ile Limni'den Rumeli'ye geçmesini sağladı. Mustafa Çelebi, özellikle İzmirli Cüneyd Bey'in yardımı ile Rumeli beylerinin

de desteğini aldı. II. Murat'ın veziriazamı olan **Amasyalı Beyazıt Paşa** Edirne'deki ordu ile Mustafa Çelebi'nin yeni topladığı orduya karşı yola çıktı. Yapılan **Sazlıdere Muharebesi** sonucunda sadrazamın ordusunun büyük bir kısmını taraf değiştirdi ve II. Murad'ın veziriazamı teslim olmak zorunda kaldı. İzmiroğlu Cüneyd Bey'in ısrarı üzerine Mustafa Çelebi esir aldığı Amasyalı Beyazıt Paşa'yı idam ettirdi. Mustafa Çelebi'yi ikinci başkent olan Edirne halkı tezahüratlarla karşıladı. Mustafa Çelebi Edirne'de hükümdarlığını ilan edip kendi adına hutbe okutup sikke bastırıldı.^[3]

Bir padişah gibi hareket eden Mustafa Çelebi siyasetinde bazı büyük hatalar yaptı. Bizans'a vaad ettiği Gelibolu'yu vermeyerek ilk ve baş destekçisini kaybetti. Sonra 12 bin sipahi ve 5 bin yaya ordusuyla Galata Cenevizlilerinin gemileri ile Gelibolu'dan Anadolu'ya geçti ve Bursa'yı kuşatmaya koyuldu. Fakat Anadolu'da savaşa girişmek istemeyen Rumeli asıllı ordu bu sefere pek gönüllü değildi. Diğer taraftan II. Murad'ın Mustafa Çelebi'nin Beyazıt'ın oğlu olmayıp *Düzmece* olduğuna dair menfi propagandalarının inandırıcı olması Mustafa Çelebi'nin ordusunun dağılmasına neden oldu. Özellikle II. Murad tarafından kendisine İzmir ve Aydın beyliği teklif edilen İzmirlioğlu Cüneyd Bey bu teklifi kabul edip, yandaşları ile Mustafa Çelebi'nin ordusundan ayrıldı. Mustafa Çelebi ordusundan kalanlarla geri çekilirken **Ulubat** civarında bir köprüde **Hacı İvaz Paşa'nın** birliği ile tutuştuğu çarpışmada büyük zararlar aldı.^[1]

Mustafa Çelebi Gelibolu'ya kaçmayı başardı ve orada Boğaz trafiğini durdurup Bizanslıları kendine destek vermeye zorlamaya çalıştı. Fakat II. Murad Cenevizli Foça Podestası Adorno'dan kiraladığı gemi ve askerlerle birlikte Rumeli'ye geçmeyi başardı. Mustafa Çelebi Gelibolu'da duramayıp Edirne'ye kaçtı. II. Murat 2 bin zırhlı Foça Podestası askeriyeli orduyla Edirne üzerine yürüdü. Edirne'liler onu şehir dışında karşılayıp ona sadık olduklarını bildirdiler. Mustafa Çelebi devlet hazinesini de alarak Edirne'den kaçtı. Fakat Tunca Vadisi'ndeki Kızılağaç Yenicesi'nde yakalanıp Edirne'ye gönderildi. Mustafa Çelebi galesi, Mustafa'nın Edirne kale burcundan asılması ile böylece 1422'de son buldu.^[1] Fakat tarihçiler hala Mustafa Çelebi'nin *düzmece* mi yoksa gerçekten padişah oğlu olup olmadığı sorusunu tartışmaktadırlar. Elimizde bulunan Mustafa Çelebi adına basılan sikkelerde 1422 tarihi ve "Mustafa bin Beyazıt Han" ismi bulunmaktadır.^[3]

Bu olayın ardından Mustafa Çelebi'yi destekleyen Bizanslılar yeni bir oyun sergileyerek, bu desteğin o zaman güç kazanan bir saray kligi tarafından uygulandığını ve imparator II. Manuel'in gerçekte II. Murat'ın dostu olduğunu beyan ettiler. Fakat yeni veziriazam **Çandarlı İbrahim Paşa**, **Vezir Hacı İvaz Paşa** ve **Lala Yorguç Paşa'nın** görüşlerini alan Murat, Bizans'a sert tepki gösterdi ve 2 Haziran 1422'den Eylül başına kadar **Konstantinopolis'i** karadan kuşatmaya aldı. Bu kuşatma Bizans için büyük asker ve bina hasarına yol açtı. Bu kuşatmadan kurtulmak için Bizanslılara bu sefer kuşatma sürerken Ağustos

ayında II. Murat'ın kardeşi **Küçük Mustafa'yı** ayaklandırmayı başardılar.^[1]

Karaman ve Germiyan beyleri ile birlikte Hamid-İli'nden hareket eden Küçük Mustafa Bursa'ya gelip bu şehri kuşattı. Bursa Ahileri Şehzade Küçük Mustafa'nın lalası olan Şarapdar İlyas'a heyet göndererek şehrin kendini savunacak personel ve ikmal maddesi olduğunu ve Ahilerin bu savunmayı destekleyeceğini bildirdiler. Bunun üzerine Şehzade Küçük Mustafa İznik üzerine yönelip 40 günlük kuşatmadan sonra bu şehri eline geçirdi. Şehzade Küçük Mustafa burada "İbrahim Paşa Sarayı"na yerleşip padişahlığını ilan ettirdi.^[1]

Bunun üzerine Murat, 6 Eylül'de Konstantinopolis kuşatmasını kaldırıp Anadolu yakasına geçti. **Mihalıoğlu Mehmet Bey'i** sipahilerle İznik üzerine gönderdi. Şehzadenin lalası Şarapdar İlyas ise beylerbeylik verme vaadleri ile elde edildi. Şubat 1423'de Mihalıoğlu İznik'i bastığı zaman, Şehzade Küçük Mustafa hamamda idi; yandaşları onu savunup kaçırmaya çalışırken Mihalıoğlu yaralandı. Fakat lala Şarapdar İlyas küçük Şehzadeyi kendi atına bindirip götürüp II. Murat'a teslim etti. Şehzade Küçük Mustafa boğulup idam edildi; cesedi İznik dışında bir incir ağacına asıldı ve sonra Bursa'ya götürülüp Yeşil Türbe'ye gömüldü.^[1]

1423'de II. Murat Şehzade Küçük Mustafa olayını gizli den destekleyen **Candarogulları** beyi İsfendiyar Bey üzerine yürüyerek topraklarının büyük bölümünü ve özellikle Taraklıboru (**Safranbolu**) şehrini Osmanlı ülkesine kattı. **Karamanoğlu Mehmet Bey'in** Antakya'yı kuşatması sırasında ölmesi, yerine geçebilecekler arasında bir çatışmaya neden oldu. II. Murat, II. Mehmet Bey'in (1423-1426) hükümdar olmasına yardımcı oldu ve bunun sonucu bir anlaşma ile Karamanlıların ellerine geçirmiş oldukları **Göller Bölgesi** Osmanlılar tarafından geri alındı.

Eflak voyvodasının Osmanlı topraklarına yaptığı saldırılar püskürtüldü ve akıncıların yıldırıcı hücumlarını durdurmak için Eflak Voyvodası yine bağımlılığı kabul etti.

2.2 Venedik'le savaş ve Selanik'in fethi

Konstantinopolis kuşatması sırasında **Venedikliler Selanik** ve **Mora'yı** kendi denetimleri altına almak için Bizans ile görüşmeler başlatmışlardı. 1423'te Osmanlı ordusu Selanik'i kuşatmakta iken Bizanslılarla Selanik'i Venedik Cumhuriyeti'ne teslim etmek üzere anlaşılabilir ve Venedik Selanik'e sahip oldu. 1424'de Venedikliler **Çanakale Boğazı'nı** ablukaya aldılar.

Bunun üzerine Konstantinopolis'in de Venediklilere bırakılabileceği endişesiyle II. Murad 1424 yılında Cenevizliler aracılığıyla Bizans ile bir antlaşma yaptı. Bu antlaşmaya göre Bizans imparatoru her yıl vergi olarak 30.000 düka altın vermeyi ve **Ankara Savaşı'nın** ardından tekrar Bizanslıların eline geçmiş olan Ege ve Karadeniz kıyılarındaki toprakları Osmanlılar'a iade etmeyi kabul etti.

II. Murad ve John Hunyadi

Aynı yıl Evrenosoğlu İshak Bey idaresindeki akıncılar Arnavutluk'a ve yerel Arnavut beylerine karşı bir sıra hücumu geçti. Gjion Kastrioti ve Atariti adlı Arnavut beyleri ancak II. Murad'ın üst egemenliğini kabul edip bu akınların önüne geçebildiler. Kastrioti 4 oğlunu Edirne'deki Osmanlı sarayına rehin ve eğitim almak için göndermek zorunda kaldı. Bu çocuklardan en küçüğü olan İskender Bey sonradan Osmanlı devleti başına büyük başarılar çıkartmıştır.^[1]

1424'de Edirne sarayında, bir büyük düğün merasimi ile II. Murad, Candaroğulları beyi İsfendiyar Bey'in torunu Tacunnisa Hatice Halime Hatun ile evlendi. Aynı merasimde II. Murad'ın kız kardeşleri de evlendirildi. Sultan Hatun, İsfendiyaroğlu Kasım Bey'le; Ayşe Hatun Osmanlı komutanlarından Karaca Bey'le ve Hafsa Hatun Çandarlı Halil Paşa'nın oğlu olan Mahmud Bey ile evlendiler.^[1]

2.3 Anadolu'da ve Rumeli'de tekrar savaş

II. Murad 1425 Anadolu'da birlik sağlama çalışmalarına girişti. Önce Düzmece Mustafa vakasında Aydınöğlu Beyliği verilen İzmiroğlu Cüneyd Bey ile uğraşıldı. Cüneyd Bey ardı ardına gerçek ve sahte şehzade ayaklanmalarına destek vermişti. Önce Şehzade İsmail'e isyanın-

da yardım etmiş ve 1425'de ise Selanik'te Venedik desteği ile isyan çıkaran kimliği bilinmeyen yeni bir Düzmece Mustafa'ya destek vermişti. II. Murat Cenevizlilere tekrar Karadeniz'de bulunan liman kolonilerini geri verip onlarla anlaşarak Midilli ve Sakız'dan getirilen Ceneviz filolarını kullanarak Cüneyd Bey'in denizden destek sağlamasına engel oldu. Sonra İzmiroğulları'nın kökünü kazımak hedefiyle, bir kara ordusuyla uzun süren bir uğraştan sonra 1426'da Cüneyd Bey, ailesi ve hanedanının diğer mensupları yakalanarak hepsi idam edildi.^[1]

1426'da II. Murad Rumeli'de birkaç koldan ordular göndererek Rumeli ve Balkanlarda bir askeri harekate başladı. Bu hareketin bir hedefi Venedik desteği verilen olduğu belirsiz yeni bir "Düzmece Mustafa"'nın Selanik ve civarında çıkardığı isyan idi. Diğer hedef ise Macarların desteği ile Balkanlarda çıkan karışıklıklar idi. II. Murad şahsen bir ordu başında Sofya'dan Vidin'e gitti. Osmanlı akıncıları Bosna'ya hücum edip talan ettiler ve Hırvatistan'a kadar ilerlediler.^[1]

Sonra Menteşe ve Teke beylikleri Osmanlı topraklarına katıldı. Fakat daha doğuda bulunan Karaman ve Çandarlı beyliklerin egemenliklerine son verilmedi. Buna bir neden bu siyasetin Timur'un yerine geçen Şahruh'un bir zamanlar Selçuklular ve İlhanlılar'ın hükümdarlığı altında bulunan bütün arazilerin üstünde hak ilan etmesi ve bir istila hareketine girişmesi tehdidinin ortaya çıkması idi.

1428-1429'da Osmanlı ülkesinde veba salgını başladı. Bu veba salgınında Bursa'da İslam ve tasavvuf dünyasında tanınmış düşünce adamı Emir Sultan; devlet adamı, asker, mimar Hacı İvaz Paşa; Sadrazam Çandarlı İbrahim Paşa ve II. Murad'ın gözlerine mil çektirdiği küçük kardeşleri Mahmud Çelebi ve Yusuf Çelebi hayatlarını kaybettiler.^[1]

1429'da erkek çocuğu olmayan Germiyanoğlu II. Yakup Bey'in ölümünün ardından vasiyeti üzerine Germiyanoğulları Beyliği Osmanlı topraklarına katıldı.

II. Murad Anadolu'da barışı sağladıktan ve veba salgını atlatıldıktan sonra tüm gücünü Venediklilere yöneltti. Venedik Cumhuriyeti bu zamana kadar Selanik'i elinde tutarak Çanakkale Boğazı'nda abluka uygulamaktaydı. Osmanlılar 29 Mart 1430'da Selanik'i, ardından da "Yuvanili" ve sonra Yanya'yı ele geçirdiler. Bir Osmanlı-Venedik Antlaşması imzalandı.^[1]

1430'da Rumeli'de toprak tahriri başlamıştı. Bu sayımlardan sonra bu arazilere tımar sistemi uygulanmaya geçildi. Selanik Osmanlılara eline geçtikten sonra Üsküp valisi olan Evrenosoğlu İshak Bey yerel isyancı Arnavut beyi Gjion Kastrioti'nin elindeki arazilere hücumlar uygulayıp onun elindeki tahkimli mevkiileri eline geçirdi ve iki tanesi hariç diğer hepsini yıktırdı. Zaten devamlı yerel isyancı olan Arnavutlar tımar sisteminin uygulanması aleyhtarı olarak 1432-1434 döneminde de devam eden Arnavutluk isyanını çıkardılar. Edirne'de bulunan Arnavut beyi Gjergj Ariani buradan kaçarak bu isyanın idaresini üzerine aldı. Bu isyanın başlangıcı olan 1432-33 kışında, II. Murad kışı Serez'de geçirdi ve Arnavut isyan-

calar üzerine Evrenosoğlu Ali Bey komutası altında bir akıncı ordusu gönderildi. Bu kış döneminde dar bir vadi olan Shkumbin'de Arnavutlar bu akıncı ordusunu pusuya düşürdüler ve akıncılar büyük zayıat verdiler.^[1] 1433'de Arnavutlar yine Evrenosoğlu Ali Bey akımına başarı ile karşı koydular. 1434'de Arnavutlar çete ve pusu savaşları ile Osmanlı akıncılarına karşı bazı başarılar kazandılar. Fakat 1435 ve 1436 Evrenosoğlu Ali Bey ve diğer akıncı beyi Turahan Bey Arnavutluk isyanını bastırmayı başardılar.

2.4 Sırbistan'ın ilhakı

Sultan II. Murad'ın John Young tarafından yapılmış resmi

Osmanlı iç savaşı sırasında Balkanlarda Macar etkisi artmış ve 1427 yılında Sırp Despotu Stefan Lazareviç'in ölümü üzerine Macaristan ile Osmanlılar arasında Sırbistan tahtı üzerinde çekişme çıkmıştır.

1428'de Sırbistan'ın kuzeydoğu kesiminde Tuna Nehri üzerinde bulunan Güvercinlik kalesi Osmanlılara eline geçti.

1428'de Macarlarla Osmanlılar arasında yapılan üç yıl süreli bir anlaşma sonucunda Yorgo Brankoviç Sırp Despotu olarak tanındı. Bu üç yıllık anlaşma bir defa daha yenilendi.

Buna karşılık II. Murad Rumeli'de uğraşmakta iken Anadolu'da Karamanoğulları Göller Bölgesi'ndeki eski Ha-

midoğulları arazilerini tekrar eline geçirdi ve II. Murad buna seyirci olarak kalmak zorunda kaldı.

Yenilenen antlaşmanın süresi dolunca 1434'de Macar Kralı Sigismund II. Murad'a bir elçi göndererek Bosna, Sırbistan ve Bulgaristan üzerindeki Macaristan yüksek egemenliğini tanınmasını resmen istedi. Bu hareketle Macaristan savaş ilan etmiş oluyordu. Osmanlı devleti aleyhinde olanlar Macaristan Kralı çevresinde toplanmaya başladılar. Bunlar arasında Bosna Kralı II. Tvrtko, kızı Mara'nın II. Murad'la evlenmiş olan Sırp Despotu Yorgo Brankoviç, Eflak prensliğini Sigismund desteği ile eline geçiren I. Vlad Drakul, Savcı Bey'in oğlu Şehzade Davut, taht hakkı arayan birçok Balkan soylusu ve pek çok asil senyör bulunmaktaydı. Fakat bu çok karmaşık ittifak arama süreci gayet yavaş gelişti ve atak bir birleşme gelişmesi ortaya çıkmadı. Buna karşılık Macarların artan etkisi karşısında II. Murad 1434'ten itibaren Balkanlar'da daha saldırgan bir tutum izlemeye başladı.

Fakat Anadolu'da ve Asya'da önemli gelişmeler yani Timur torunu Timurlu Gürkan hükümdarı Şahruh'un Anadolu'ya yönelmesi olasılığı ve Karamanoğulları'nın mütecaviz bir atakla eski Hamideli arazilerini geri almaları II. Murad'ın Balkan sorunlarına dikkatini çekmesini önledi. Timurlu Gürkan hükümdarı Şahruh Karakoyunlu hükümdarı İskender Bey'i desteklemekteydi. İskender Bey Akkoyunlu hükümdarı Karayülük Osman'ı yenerek Doğu Anadolu'nun tamamını eline geçirmişti. 1434'te Timurlu Gürkan hükümdarı Şahruh Karakoyunlu Devleti üzerine bir tedip hareketi düzenledi. 1435-36'da İskender Bey'in üzerine yürüyerek onu Karakoyunlular tahtından indirdi. Yerine kendine sadık olan Cihan Şah'ı Karakoyunlu tahtına getirerek onu Tebriz valisi tayin etti. İskender Han da Osmanlı Devleti'ne sığındı ve 1435-36 kışında Tokat'ta kaldı. İşte doğuda bu gelişmeler II. Murad ve Osmanlıları çok kuşkulandırmıştı. Fakat 1436'da Timurlu Gürkan hükümdarı Şahruh Horasan'a geri döndü ve Anadolu'ya bir sefer yapması olasılığı çok azaldı.

Bunu fırsat bilen II. Murad 1437'de bir Anadolu seferine çıkarak Karamanoğulları'nın eline geçmiş olan Konya, Beyşehir ve Hamideli topraklarını tekrar Osmanlı devleti idaresine aldı.^[1]

9 Aralık 1437'de Macar Kralı Sigismund'un bir erkek çocuk varis bırakmadan ölmesi üzerine Macaristan'da işbaşına gelecek hanedan sorunları Macaristan'da epey karmaşalık yarattı. Sigismund'un Osmanlılar aleyhine kurmaya çalıştığı cephe de dağıldı. Sonunda Macar asilleri Jagiellon Hanedanı'nından 1434'den beri Lehistan Kralı olan III. Vladislav'ı Macaristan Kralı olarak seçtiler ve kendisine Macaristan Krallığı için I. Vladislav ismi verildi.

II. Murad bu fırsatı iyi değerlendirerek üç yıl Rumeli'de kalarak, özellikle Sırbistan ve Eflak sorunları üzerine eğildi. Sırbistan ve Eflak prensliklerinin koşulsuz olarak kendisine bağlanmalarını sağladı. Sonra 1438'de II. Murad ilk Macaristan Seferi'ne çıktı. Tuna'yı geçerek Severin, Demirkapı, Orsova ve Sebeş kalelerini topa tutup yı-

karak Erdel'in merkezi Zeybin (sonradan Hermannstadt ve şimdi Sibiu) kalesini kuşattı. Bu kaleyi eline geçirip Karpat Dağları geçitlerini aşıp Eflak topraklarına girdikten sonra Yergöğü üzerinden Edirne'ye geri döndü. Bu bir Osmanlı sultanının ilk büyük kapsamlı seferi oldu.^[1]

1438'de ise II. Murat Sırbistan üzerine yöneldi. Brankoviç tarafından yaptırmasına izin verilen yeni önemli savunma kalesi ve başkenti Semendire'yi fethederek Sırp Despotluğu'nu işgal etti. Bu bura devlete son vererek Sırbistan'ı bir Osmanlı eyaleti ilan etti. Üsküp Sancak Be-yi Evrenosoğlu İshak Bey komutasındaki akıncılar Bosna Krallığı başkenti olan Yayçe önlerine kadar ilerlediler. O sırada Bosna Kralı II. Tvrtko'nun ölmesi Bosna Krallığı'nın iki varis arasında paylaşılması ve güneyde bulunan Hersek'in de ayrı bağımsız bir idare kazanması sonucunu doğurdu. II. Murad bundan istifade edip her üç idareyi de haraca bağladı.

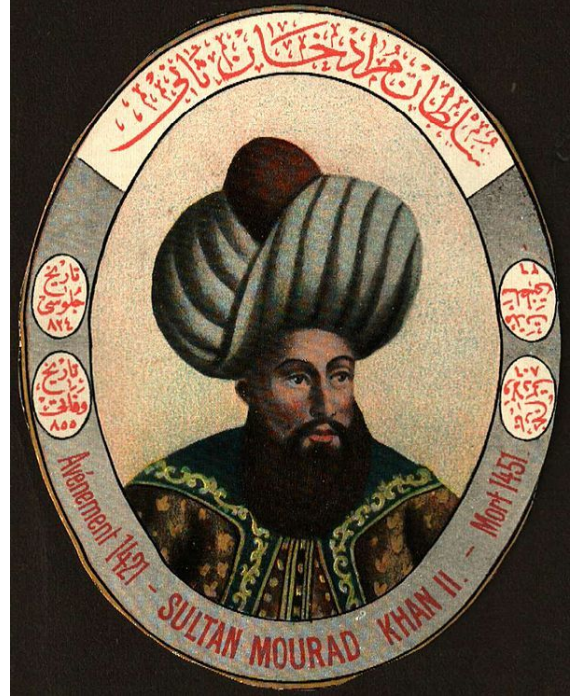
Macarlar yeni Macaristan Kralı olarak o zaman Polonya Kralı olan III. Wladislaw'ı Macar Kralı I. Vladislav adı ile seçtiler ve Polonya/Lehistan ve Macaristan krallıkları aynı kişinin idaresi altına geçti. I. Vladislav Transilvanya voyvodalığına Janos Hunyadi Corvinus adlı, ailesinin aslı pek gizemli olan, fakat Eflak soylusu olduğunu iddia eden, bir kişiyi atadı. Bu kişiyi Osmanlılar ve Osmanlı tarihçiler "Hunyadi Yanos" olarak da anarlar. Böylelikle 20 yıl Osmanlılarla devamlı olarak bir Haçlı ruhu ile mücadele eden, Macarlar tarafından bir milli kahraman sayılan ve sonunda oğlu olan Matyas'ın Macaristan Krallığına gelen bir kişi olan János Hunyadi Balkanlar siyaset sahnesine girmiş oldu. 1441'de János Hunyadi Semendire'yi Osmanlılar elinden geri aldı ve Transilvanya'ya gönderilen Osmanlı birliklerine karşı birkaç galibiyet kazandı.

2.5 János Hunyadi'nin Balkanlar'ı ilk istilası

Murat 1440'ta Stefan Lazarević'in ölümünden beri Macar işgali altında olan Belgrad'ı altı ay süreyle kuşattı, ancak başarısız oldu. Bazı tarihçiler "Belgrad Ricati" adını verdikleri bu başarısızlığı II. Murad döneminde bir dönüm noktası olduğunu iddia etmektedirler.^[4] Bundan sonra Macarlar Osmanlı güçlerini Bosna'dan çıkarttılar. Yeni Macar Kralı I. Vladislav iki komutanını, János Hunyadi ve Nicholas Ujlaki'yi Osmanlı tehdidi altındaki sınırları korumakla görevlendirdi. Bunlardan János Hunyadi Belgrad'daki karargahından Osmanlı topraklarına karşı taaruzlar yapmaya başladı.

1441'de Erdel'i işgal eden ve Sibiu'yu kuşatan akıncı beyinin akıncı ordusunu bozguna uğratıp Mezid Beyi öldürdü. Kaçış yolları kapatılan Mezid Bey'in Osmanlı akıncı birlikleri tamamen imha edildi. Ertesi yılın Eylül ayında Mezid Bey'in intikamını almak isteyen Şehabeddin Paşa da Vazag Muharebesi'nde aynı akıbete uğrayıp yenildi ve büyük kayıplar vererek geri çekilmek zorunda kaldı.

Bizanslılar bir konsil toplayarak yeni bir Haçlı seferi açılması için diplomatik araştırmalara geçtiler. Aynı dönem-

II. Murad Han

de Macarlarla anlaşan Karamanoğlu İbrahim Bey de 1443 ilkbaharında Anadolu'da Akşehir ve Beyşehir üzerine saldırıya geçti ancak II. Murad, oğlu Aleaddin Ali Çelebi ile birlikte İbrahim Beyi durdurdu.

1443'un sonbaharında Hunyadi, Macar Kralı Vladislav ve Sırp Despotu Yorgo Brankoviç ile birlikte karşı taarruza geçti. Bu ordu ile Tuna Nehri'ni geçerek hızla ilerlediler ve Niş Muharebesi'ni kazanıp Niş ve Sofya'yı ele geçirerek Balkan geçitlerine dayandılar.

János Hunyadi önderliğindeki Macar ve Bosna ordusunun, Osmanlı topraklarını istila etmekte olduğunu II. Murad Karaman seferi dönüşünde öğrendi. II. Murad çok ivedi bir hareketle Balkanlara döndü. Macar, Sırp, Eflak ve Bulgar birliklerinden oluşan ordusuyla János Hunyadi önüne çıkan her Osmanlı kuvvetini yenip, İzladı Derben-di'ne (Slatiska) kadar ilerledi.

Bu olayları ele alıp inceleyen 16. yüzyılda yazdığı "Prens" adlı eserinde İtalyan düşünürü Niccolò Machiavelli Osmanlılar için şu iddialarda bulunmuştur: Ona göre Osmanlı ordusunun saldırı gücü çok yüksektir ama zor durumda kaldığında ordunun düzenli geri çekilme kabiliyeti çok zayıftır. Bu niteliğin Osmanlı ordusunun en zayıf noktası olduğunu belirtip; zira bir kere büyük yenilgiye uğrarsa Osmanlı ordusunun bir daha toparlanmasının zor olduğunu iddia etmiştir.

Gerçekten de János Hunyadi istilasında Osmanlı birliklerinin yenilerek geri çekilmeleri esnasındaki koordinasyonsuzluk ve askerinin paniği bu yenilgileri daha da kötü duruma sokmuştur. II. Murad büyük bir gayretle ve güçlkle Osmanlı kuvvetlerini tekrar toplayıp, birleştirip, direniş yapabilecek hale getirebilmiştir. II. Murad, 24 Ka-

sım 1443'te İzladi Geçidi'nde yapılan **İzladi Muharebesi**'nde János Hunyadi ordusu yeni bir çatışmaya girişti. "İzladi Muharebesi"nin akıbeti ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı Avrupalı tarihçiler bu muharebeyi de Macar ve müteffikleri ordusunun kazanıp Filibe ovasına kadar ilerlediğini ve buradaki Osmanlı direnişini kırdığı ancak çetin kış koşulları ve direnişler sebebiyle geri dönmek zorunda kaldığını iddia etmektedir.^[5] Diğer tarihçilerin açıklaması ise bu muharebeyi Osmanlı Ordusunun aşırı derecede ağır kayıplar vererek zorlukla kazanabildiği yönündedir.^[6] II. Murad ve Osmanlıların bu kadar zorlanmalarında ve hatta yenilginin eşğine gelmelerindeki temel faktör Macar ordularında bulunan arabalar üzerindeki tüfekli ve oklu askerler (Wagenburg, tabur sistemi) yüzündendi. Bunlar seri hareket edebiliyorlardı. Osmanlılar arabalar üzerindeki ateşli silah kullanan askerler ve okçular nedeniyle çok sıkıntıya düştüler ve İzladi Muharebesine kadar geri çekilmeye zorlandılar.^[6] Sonuçta her ne olursa olsun **İzladi Muharebesi** çok büyük sayıda ve Osmanlıları barışa zorlayacak kadar zayıf doğurmuştu.

Bu günlerde zor bir muharebe geçiren II. Murad, Amasya Valisi olan çok sevdiği oğlu Aleaddin Ali Çelebi'nin ölüm haberini de aldı.

Birçok tarihçi, zaten çok hissi bir kişi olan II. Murad'ın bu Balkan isyanı, sıra sıra yenilgi, büyük askeri zayıfla zorla kazanılan bir muharebe süreci devam ederken II. Murad'ın hükümdarlıktan bezdiğini ve oğlunun kaybindan dolayı da gayet büyük bir depresyona girdiğini iddia ederler. Eşi Mara Hatun'un ve sadrazam **Çandarlı (2.) Halil Paşa**'nın önerdikleri gibi, II. Murad uğranılan büyük kayıplar dolayısı ile Osmanlılar aleyhinde olan bir barış yapılması gereğini kabul etmek zorunda kalmıştı.

2.6 Segedin Antlaşması ve Yenişehir Sevgendnamesi, tahttan çekilmesi, 1444 buhranı ve Varna Muharebesi

János Hunyadi önderliğindeki Macar ve müteffikleri ordusunun ilerleyişinin İzladi Geçidi'nde durdurulmasının ardından hemen II. Murad Macarlar ile barış görüşmeleri için girişimlerde bulundu.

1444'un Haziran ayında taraflar arasında tarihte **Edirne-Segedin** olarak bilinen bir 10 yıl süreli olacağı ön görülen bir kalıcı barış antlaşması yapılması üzerine taraflar anlaşmaya vardılar. Bu antlaşmanın kalıcı olması için II. Murad Edirne'de Kuran üzerine ve Macar Kralı Vladislav ise Segedin'de kendi **Kutsal Kitap** İncil üzerine yemin verdiler ve antlaşmayı bu yeminlerle imzaladılar. Bu anlaşmaya göre Osmanlılar kendi ortadan kaldırdıkları **Sırp Despotluğu** devletini yeniden kurulmasını sağlamayı ve 1427'deki sınırlarıyla devlet başkanlığının **Branković**'e iade edilmesini kabul ettiler. Macarlar ise Bulgaristan üzerindeki hak iddialarından vazgeçmeyi kabullendiler. Her iki taraf da, yani Osmanlılar ve Macarlar, Tuna'yı geçmemeyi taahhüt ettiler.

Bu yeminli Edirne-Segedin Antlaşması'nın ardından II. Murad, oğlu **Mehmet**'i Edirne'ye getirtti ve onu başkentte "kaymakam" olarak bıraktıktan sonra **Karamanlılar** ile ilgilenmek üzere **Anadolu**'ya geçti. Karamanoğlu **İbrahim Bey** Ankara'ya kadar ilerlemiş bulunuyordu. II. Murad Karamanoğlu **İbrahim Bey** ile görüşerek bir sulh anlaşması yapılmasını kabul etti. Bu anlaşma için Göller bölgesinin Karamanlılara bırakmayı kabul etti. Temmuz 1444'de iki taraf arasında diğer bir yeminli anlaşma yapıldı ve Karamanoğlu **İbrahim Bey** II. Murad'a barışı koruyacağı hakkında "sevgendname (yemin belgesi)" adı verilen bir ciddi belge verdi. Bu "Yenişehir Sevgendnamesi" ile Göller bölgesi özellikle **Akşehir** ve **Beyshehir**'i Karamanlılara bırakıldı.^[1]

Edirne-Segedin Antlaşması ve Yenişehir Sevgendnamesi ile o zamana kadar II. Murad'ın 23 yıl süren hükümdarlığı sırasında Osmanlı Devleti'ne katmış olduğu arazilerin büyük bir kısmı tekrar elden çıkmaktaydı. Fakat bu şekilde II. Murad hem batıda hem doğuda barışı sağladığını düşünüyordu. Yaşlı, yorgun ve hatta bir depresyon geçirdiği kabul edilen II. Murad bu antlaşmaların ardından Osmanlı tarihinde daha önce (ne de daha sonra) hiç eşi görülmemiş bir karar olarak tahtından çekildi. Ağustos 1444'de **Mihaliç**'de (**Karacabey**'de bulunan hanedan çiftliğinde devletin ilerigelen idarecilerini ve askeri komutanlarını; yüksek ulemayı, kapıkulu (yeniçeri ve sipahi) subaylarını bir toplantıya çağırdı. Bu toplantıda kendisinin bir köşeye çekilip dünya işlerinden ve eğlenceden uzaklaştığını Allah'a yöneleceğini bildirdi. Edirne'den getirttiği oğlu **II. Mehmet**'in bu nedenle tahta geçeceğini ilan etti. Bu kararı hakkında şu şiiri elimize geçmiştir.^[1]

Bu feragat ve devir töreninin neden devlet başkentleri olan Edirne veya Bursa'da değil de hanedan çiftliği bulunan **Mihaliç**'de yapıldığının nedenlerini açığa çıkartabilecek bilgiler hakkında ve törenin ayrıntıları hakkında tarihçilerin elinde hiçbir belge bulunmamaktadır. Bu sırada (belirsiz doğum tarihi dolayısıyla) 12-15 yaşları arasında bulunan bir çocuğa, (II. Mehmet'e) bu kadar ağır bir devlet yükünün verilmesinin nedeni de açıkça bilinmemektedir. II. Mehmet'in tahta getirilmesi için tarihçiler çeşitli nedenler ileri sürmüşlerdir. Bunların başında **Başvezir** olan **Çandarlı Halil Paşa**'nın entrikaları gelmektedir. Diğer bir neden olarak vezirler arasında (özellikle **Başvezir** ve **Fatih**'in lalaları olan vezirler arasındaki) iktidar çatışmaları verilmektedir. Diğer neden ise II. Murad'ın **Konstantinopolis**'te Bizans İmparatoru'nun himayesinde olan ve Osmanlı tahtında hak iddia eden **Orhan Çelebi**'ye karşı oğlunun tahta yerleşmesini sağlamlaştırmak istemesi ileri sürülmüştür.^[1]

Macar ve müteffiklerinin ta **İzladi**'ye inmesi sırasında Roma'daki İtalyan asıllı **Papa IV. Eugene** yeni bir Haçlı seferi hazırlama hevesine kapılmıştı. Konstantinopolis'den 1437'de Avrupa'ya, İtalya'ya gelen Bizans İmparatoru **VIII. Yannis Palaiologos**'un Floransa Konseyi'nin iştirak edip Hristiyan Ortodoks ve Hristiyan Katolik mezheplerinin birbirine uzlaştırıp Papalık altında, kısa bir sü-

Oğlu ve İstanbul fatihi II. Mehmed

re için de olsa birlik sağlanmasını kabul etmesi; bu birlik için Konseyde “Laetentor Corele” adlı bir birlik belgesini kabul edip ilan etmesi Papa'nın bu Haçlı seferi hevesine kapılmasında ek rol oynamıştı. Papa IV. Eugene, kendini, Hristiyanlığı birleştiren, Osmanlıları Balkanlardan atıp tek mezhepli Katolik Hristiyanlığının bu yöreye geri getirilmesini sağlayan bir şampiyon olarak görmeye başlamıştı. Bu sefer için Hristiyan askerlerin çoğunluğunu sağlayan Polonya Kralı/Macaristan Kralı I. Vladislav ve onun ünlü generali o zaman Transilvanya Voyvodası olan János Hunyadi'yi de bu yeni Haçlı seferi için komutanlar olarak görmekteydi. Papa'nın en yakın politika danışmanı olan ve Floransa Konseyi'nde başrolü oynamış olan Kardinal Gialiano Cesarini'yi papa Polonya/Macaristan Kralı huzuruna papa temsilcisi olarak gönderdi. Kardinal Cesarini “Edirne-Segedin Antlaşması”nın tümüyle aleyhinde idi. Genç Polonya/Macaristan kralına bir gayri-Hristiyanla yapılan bir anlaşmanın Hristiyan ilkelerine göre geçersiz sayılacağını; kutsal kitap üzerine bir gayri-Hristiyan verilen yeminin aksinin yapmanın Katolik Hristiyanlarca günah sayılmayacağına ve eğer kral bu yeminini tutmayıp günah işlediğini düşünmekte ise en yüksek Katolik papazı olan papanın bir günah çıkartıcı olarak Kralın işlediği bu türlü günahını çıkartarak kral yaşarken bile dinsel olarak aftedilmesini sağlayacağını I. Vladislav'a devamlı telkinle inandırdı. II. Murad'ın beklenmedik tahttan feragati de, zaten çok zorlukla ve danışmanlarının tüm tavsiyelerinin aksine Segedin Antlaşması'nı imzalayan Macaristan Kralı üzerinde büyük bir aksi etkisi oldu. II. Murad'ın tahttan feragat edip yerine oğlu II. Mehmed'in Osmanlı tahtına geçmesi ile Edirne-Segedin Ant-

laşması'nın geçersiz olduğu iddiası daha fazla güç kazandı. Çünkü bu anlaşmayı imzalayıcı olan ve şahsen yemin vermiş olan hükümdar (II. Murad) artık tahtta değildi. Tahta geçen yeni sultan antlaşmaya bir taraf olmamakta idi. Böylece bu antlaşma ve yemin geçersiz olmakta idi. Macar Kralı Ladislav bu antlaşmaya devam için verdiği yeminin yeni sultana karşı olmadığını ilan etti ve bunu antlaşmanın geçersiz olduğuna bahane olarak yayımladı. Böylece papalık temsilcisi telkinleri ve bulunan sudan bahanelerle Macar Kralı Vladislav Ağustos ayında Osmanlılar'la yaptığı Edirne-Segedin Antlaşmasının geçersiz olduğunu ve ertesi yıl yeni bir Haçlı seferine çıkacağını her Hristiyan tarafa duyurdu.^[7]

Aralarında Arnavutluk'ta babasının mirasında hak iddia eden İskender Bey'in de bulunduğu Rumeli'deki eski yerel hanedanlar Osmanlılar'a karşı silahlandılar. 1443'un yazının sonlarında çoğunluğunu Macar Krallığı ve Eflak ordularının oluşturduğu 25.000 kişilik Haçlı ordusu komutanları Macar Kralı Vladislav ve Transilvanya voyvodası János Hunyadi idaresi altında Balkanlardan güneye sarmaya başladı. Bu ordunun geliş haberi Balkanlara yerleşmiş olan müslüman halkı gayet korkutup bir paniğe kapılmalarına ve bir göçün başlamasına neden oldu. Ta güneyde Edirne'deki halkın bile bir bölümünün Anadolu'ya kaçmasına neden oldu. Aynı dönemde Orhan Çelebi de Dobruca'ya giderek bir isyan girişiminde bulundu ancak bu girişim Rumeli beylerbeyi Şahabeddin Paşa tarafından önledi. Fakat Rumeli Beylerbeyi Şahabeddin Paşa Niş önünde yeni Haçlı ordusu ile yaptığı Niş Muharebesi'nde yenik düştü ve geri çekilmek zorunda kaldı. Bu Haçlı seferi sadece karadan olmamaktaydı. Burgundi Dükü ve Papalık Devleti gemileriyle takviye edilmiş olan Venedik donanması Çanakkale Boğazı'nı kapattı ve büyük bir Haçlı filosu da Marmara Denizi'nden Boğaz üzerinden çıkıp Haçlı ordusunu beklemek üzere batı Karadeniz kıyılarına geçmeye hazırlanmakta idi. Haçlı ordusu Niş'deki galibiyetinden sonra doğuya yönelerek Bulgaristan ve Sofya'yı işgal etti ve Karadeniz kıyısında bulunan Varna'ya kadar ilerledi.^[1]

Eylül ortalarında Edirne'de bir din anlaşmazlığı çıkmıştı. Hurûfi akımı bir sıra eylemlerle başkentteki sosyal barışa aksi etkiler yapmıştı. Hurûfiler genç sultan II. Mehmed'e bile etkide bulunmuşlardı. Sonunda sunni Edirne uleması, softaları ve halkı tarafından Hurûfilere karşı bir kanlı yoketme kampanyası sürdürülmeye başlandı. Tam bu sırada Edirne'de bir korkunç bir yangın çıktı. Edirne çarşıları ve yedi bin kadar ev yandı ve olasılıkla kentin büyük bir kısmı harabeye döndü.^[8]

II. Murad tahttan feragatten sonra Manisa'ya çekilmişti. Macar ordusunun Tuna'yı aştığı haberi üzerine vezirlerin kararı ile II. Murad Edirne'ye geri çağrıldı. II. Murad ruh halinin kırılganlığı yüzünden gelmek istemiyordu. Fakat oğlu II. Mehmet ağzından veya kendisi tarafından Chandarlı Halil Paşa'nın tavsiyesiyle bir ferman yazıldığı ve eğer Murad sultansa gelip ordusu başına geçmesi eğer Mehmed sultansa babasına kati emir vererek ordunun komutanlığını yapmaya geri gelmesi istendiği ve böylece II.

Murad'ın geri gelmesini sağladığı bildirilmektedir.^[1] Diğer bir rivayete göre ise Başvezir Çandarlı Halil Paşa, II. Mehmed'i uzun süren bir süre avına göndermiş; genç Sultan avda iken onun ağzı ile II. Murad'a onu Edirne'ye geri çağıran bir mektup yazmıştır.^[8]

Bunun üzerine II. Murad kendine erişen Anadolu eyalet askerleri ordusu ile Venedik ablukası altında bulunan İstanbul Boğazı'nı geçip Edirne'ye ulaştı. Burada hiçbir sıfat taşımazken tüm Osmanlı ordusunun başına geçti ve Varna'ya yürüdü. Bu, tarihlerde eşi benzeri olmayan bir olay oldu.

19 Aralık 1444'de resmen sultan olmayan II. Murad'ın komutasındaki Osmanlı ordusu ile Haçlı ordusu Varna Muharebesi'ne giriştiler. Bu savaşın başında Haçlı ordusu çok baskı yapıp Osmanlı ordusunun kanatlarını yenme alemleri gösterdi. Fakat Karaca Bey taktiğiyle sonuç değişti. Kral Vladislav ülkesine büyük zaferle dönmek için ortadan zırhlı ağır süvarileri başında atıyla bir süvari hücumu hareketine başladı. Fakat süvari hücumu başlangıcında bir yeniçeri tarafından atından düşürüldü ve hemen kim olduğu bilinerek öldürüldü. Kral Vladislav'ın kesilen başı ve yemini bozduğu Edirne-Segedin Antlaşması metnin kopyası bir mızrağa asıldı. Bu kesik baş ve anlaşma metni mızrağa takılı olarak Osmanlı ve Haçlı ordusu önünde gezdirilip kutsal yeminini kıran hükümdarın sonucu olarak gösterilmeye başladı. Bunun üzerine moral kazanan Osmanlı ordusu bir daha hamle yaptı ve Haçlı ordusu morali kırılmış olarak müthiş bir yenilgiye uğradı.^[11] Bununla birlikte Osmanlı ordusunun tüfekli askerlerin önemini anlayıp, kısmen de olsa Macarların Wagenburg, tabur sistemi sistemini kopyalamalarının zaferde payı olduğu iddia edilmektedir. Bir süre sonra II. Kosova Muharebesi'nde Osmanlılar daha da çok tüfekli askeri savaşta kullandılar ve Osmanlı ordusunda ateşli silah, top kullanımı giderek yayıldı. Bu Hristiyan hezimetinde papalık danışmanı ve papa temsilcisi Kardinal Cesarini de öldürüldü. Haçlı ordusu çok büyük zayıflıkla geri dönmeye başladılar. Macarların kahraman saydığı Transilvanya Voyvodası Janós Hunyadi ise çok küçük bir birlik başında harp sahasından Transilvanya'ya kaçmayı başardı. Böylece Avrupa'da Türkler aleyhine hazırlanıp hücumu geçmiş olan son Haçlı seferi, Haçlılar için bir felaketle sonuçlandı.^[17]

Savaşın ardından Murat Edirne'de bir süre kaldıktan sonra tekrar Manisa'ya çekildi. Kendisinin mi ve yoksa oğlu II. Mehmet'in mi Osmanlı hükümdarı olduğu konusuna bir açıklık getirilemedi. Müslüman devletlere II. Mehmet adına fetihname gönderildi. Buna rağmen bundan sonraki bir buçuk yıl bir baba-oğul fetret dönemine girildiği iddia edilir.^[18]

2.7 Tahta dönüşü, Mora Seferi, İkinci Kosova Savaşı ve ölümü

Murad'ın Manisa'ya çekildiği dönemde başkent Edirne'de barış yanlısı Sadrazam Çandarlı Halil Paşa ile dış siyasette daha saldırgan tutum içinde olan Şehabeddin ve Zağanos paşalar ile arasındaki çekişme sürmekteydi. Sadrazam Halil Paşa bu dönemde II. Murad'a hâlen gerçek padişah muamelesi yapıyordu. Öte yandan Şehabeddin ve Zağanos paşalar ise genç padişah Mehmet'i Doğu Roma'ya karşı saldırmaya teşvik ediyorlardı.

1445'de durum yine karıştı. János Hunyadi Tuna üzerinden Osmanlı topraklarına bir sıra akına başladı. Eflak Voyvodası Vlad Drakul ise Osmanlılar elinde bulunan Yergöğü kalesini kuşatıp ele geçirdi. Saltanat davası süren şehzade Davut Çelebi Dobruca'da isyan bayrağını açtı.

1446 ilkbaharında ise Edirne'de "Buçuktepe" adlı bir tepede başlayan ve buna izafeten Buçuktepe İsyanı adı verilen bir kapıkulu yeniçeri askeri isyanı başladı. Bu isyan ilk kapıkulu askeri isyanı olarak nitelendirilmektedir. Bu isyana neden kapıkulu askerinin ulufelerinin düşük ve zengin akçelerle verilmesi idi. İsyancılara bir "buçuk akçe terakki" prim verilerek bu isyan yatıştırıldı. Bazı tarihçiler göre bu isyan Çandarlı Halil Paşa'nın, II. Murad'ı tahta geçmeye zorlamak için düzenlediği bir oyun idi. Her ne için olursa olsun, Buçuktepe İsyanı Osmanlı devletinin durumunu iyice zora soktu. Ayaklanan yeniçeriler Konstantinopolis'te rehine bulunan Orhan Çelebi'nin yanına gitme tehdidinde bulunmuşlardı. Bunun üzerine Sadrazam Çandarlı Halil Paşa, Murad'ı Edirne'ye geri davet etti. Murad İstanbul'a gitmek üzere 5 Mayıs'ta Manisa'dan ayrıldı ama çok yavaş ilerleyerek Ağustos ayının sonlarında Edirne'ye ulaştı. II. Murad böylece ikinci defa tahta çıktı. Oğlu II. Mehmet yanına lala olarak verilen Zağanos Paşa ve Şehabeddin Paşa ile Manisa'ya sancak beyi olarak gönderildi. II. Murad'ın çok yavaş hareketle gelişi ve oğlunun özel lalalar ile Manisa'ya gönderilmesi Osmanlı tarihinin, nedeni gizli kalmış ve incelenmemiş olaylarının başında gelmektedir.^[8]

II. Murat'ın beş yıl süren ikinci saltanatında, 1444 buhranında isyan eden Balkanlar'daki yerel hanedanları boyun eğdirmekle uğraştı. Bunların arasında özellikle Arnautluk'ta İskender Bey ile meşgul olmuştur.

1446 yılı sonbaharında Osmanlı devletinin himayesi altında bulunan Atina Dükası'nın şikayeti üzerine II. Murad Mora despotuna karşı bir Mora seferine çıktı. Mora yarımadasını ana karadan ayıran Körent kıstak üzerinde bulunan ve Mora Despotluğu tarafından yeniden ama eski kalle bina kurallarına göre yapılan Heksimillian Duvarı surlarını ateşli silahlar kullanarak yerle bir ederek Mora'ya girdi. Heksimillian Duvarı'nın yerle bir edilmesi gelecekte 1453'de İstanbul kuşatmasına ve bu kuşatmada surlara karşı büyük toplar kullanılması bir harp tarihi kilometre taşı olduğu iddia edilmektedir. Bundan sonra eski tip taş-

tan duvar korunak kurma ile mevki savunması prensipleri değişmiş ve savunma için yeni tip tabyalar kurulması gereği ortaya açıkça çıkmış olduğu belirtilmektedir. Mevsimin geç olması dolayısıyla hava şartlarının iyi olmaması beklenmekte olduğundan yarımadanın tümünün ele geçirilmesi imkansız görülmekte idi. Bunun için bu sefer bir akıncı hücumlarına dönüştü. Osmanlı ordusu ikiye ayrılıp bir ordu grubu **Turahan Bey** komutasında **Patras**'a kadar ilerledi. Mora içerilerine akınlar yapıldı; Mora'da yerleşkeler yakıldı ve ganimet toplandı ve Mora Despotu da vergiye bağladı. Edirne'ye 6.000 kadar esirle dönüldü.^[7]

1447'de II. Murad'da bağlılık sunmak istediği iddiasıyla, bazı Eflak boyarları Macaristan kral naibi olan János Hunyadi kışkırtması ile isyan ettiler ve Eflak Voyvodası II. Vlad Drakul'u Balteni bataklıklarında öldürdüler.^[8]

1448'de II. Murad İskender Bey'e karşı birinci seferine başladı.

Fakat 1448 yazında János Hunyadi'nin Varna Muharebesi'nden sonra yeniden toplamış olduğu yeni bir Macar ordusu başında Eflak ordusu ile birlikte yeniden harekete geçtiği haberi II. Murad'a yetişti. II. Murad Arnavutluk Seferi'ni yarıda bırakıp ordu ile Sofya'ya geri döndü. János Hunyadi Macar ordusu ve Eflak, Bohemyalı ve Alman asıllı ordu birlikleri ile Yorgo Bronkoviç'in kralı olduğu Sırbistan'a hücumu geçmişti. Bu yeni Macar ve müttefikleri ordusu bir ay Sırbistan başkenti olan Semendire kalesi önünde Kovin'de durakaldı. Segedin Anlaşması ile yeniden kurulan Sırbistan despotu Brankoviç yeni bir askeri macera peşine gitmeyi kabul etmedi.

Sırbistan'ın ordusuna katılmayacağı açığa çıkınca János Hunyadi Macar ordusu ile Sırbistan'ını yakıp yıkıp yağma edip Osmanlı topraklarına girip güneye doğru yürüyüp ordusu ile **Kosova** sahrasına indi. II. Murad da Osmanlı ordusu ile Kosova'ya geldi. 17-20 Ekim 1448'de **Kosova Savaşı**'nda Osmanlı ordusu János Hunyadi'nin yeni ordusu ile muharebeye başladı. Her iki orduda da ateşli silahlar kullanılmakta idi. Fakat profesyonel Osmanlı ordusu ateşli silahları ve tabor tipi top arabalarını kullanmayı iyice öğrenmişti. Bu muharebede II. Murad toplar ve tabor tipi top arabalarıyla ve yeniçeri askeri ile orta kanatta idi. Oğlu II. Mehmed Anadolu eyalet askerleri ile sağ kanatta bulunmakta idi. Osmanlılar saflarında Macarların yaptığı gibi çok sayıda tüfekli asker bulunmaktaydı. Macar kuvvetleri önce sağ ve sol kanatta Osmanlıları yenmeye başladılar. Ağır süvarileriyle Osmanlı orta kanadına yüklen-diler. Ama bu Osmanlı tüfekli piyade yeniçerilerinin ve topçularının ateşini teksif etmelerine neden oldu. Gayet iyi eğitilmiş ve teksif edilmiş seri ateş eden tüfekçi yeniçerilerin gayretleri ile Macar süvarileri ağır zayıt verip geri itildiler. Bir kere daha yenilgiye uğradılar. Macar ordusunun yarısından çoğu ve özellikle Macar asilleri öldürüldü. Pek çok sayıda esir alındı. Çarpışmalar ertesi gün de sürüp Osmanlı ordusunun son taarruzu ile Macar ve müttefiklerinin ordusundan sona kalan ve hala direnişte bulunan savaşçı birlikler de tümüyle imha edildiler. Kaçabilenlerin çoğu da Kosova'ya inerken talan ettikleri

II. Murad türbesi

Sırbistan'da intikam alan Sırp tarafından öldürüldüler. Savaş meydanından kaçan János Hunyadi Sırp Despotu Yorgo Brankoviç askerleri tarafından yakalandı. Brankovic Janos Hunyadi'yi tutukladı. Serbest bırakmak için 100.000 altın florin fidye aldı; Macar Krallığı'nın işgal etmiş olduğu geleneksel Sırbistan toprakları tekrar Sırbistan idaresine verildi ve Hunyadi'nin varisi olan oğlunun Brankoviç'in kızı ile evlenmesi için nişan yapılmasını Hunyadi kabul etti. Ancak bu şartlar gerçekleşince Sırp Despotu Brankoviç János Hunyadi'nin Macaristan'a dönmesine izin verdi.

1449'da Osmanlı akıncı güçleri Eflak üzerine hücumla gönderildiler.

1450'de oğlu II. Mehmet ile birlikte İskender Bey'e karşı Arnavutluk üzerine ikinci seferini düzenledi. Sefer dönüşü Edirne sarayda oğlu II. Mehmed, Dülkadir oğlu Süleyman Bey'in kızı Sitti Hanım'la evlendi ve bunun üzerine şaşalı düğün eğlenceleri yapıldı ve bundan sonra çift Manisa'ya gönderildi.

Bu düğünden kısa bir müddet sonra 1451'de II. Murad dinlenmek üzere çekildiği Edirne'deki Tunca'daki bir adada felç geçirdi ve 3 Şubat 1451'de günü öldü. Öldü-

ğünde Cenazesi Bursa'ya götürüldü. Bursa'da Muradiye Camii'ndeki oğlu Alaaddin'in yanında gömülmesi vasiyeti üzerine onun yanına gömüldü ve sonradan üstü açık türbe yapıldı. Türbesinin üstünün açık olmasının sebebi Allah'ın rahmeti ve bereketinin üstüne yağmasını istemesidir.

Öldüğünde Osmanlı Devleti 1402 yılında aldığı darbeden tamamıyla kurtulmuştu.

3 Ailesi

3.1 Eşleri

1. Dulkadiroğlu Alime Hatun.
2. Yeni Hatun - Amasyalı Mahmud Bey'in kızı.
3. Hüma Hâtûn - Abdullah kızı, Fatih Sultan Mehmed'in annesi.
4. Tacünnisa Hatice Halime Hatun - Candaroğlu İsfendiyar Bey'in torunu
5. Mara Hâtûn - Sırbistan Despotu Yorgo Bronkoviç'in kızı, Fatih'in üvey annesi

3.2 Erkek çocukları

1. Şehzade Büyük Ahmed
2. Şehzade Alaaddin
3. Şehzade Mehmed
4. Şehzade Orhan
5. Şehzade Hasan
6. Şehzade Küçük Ahmed

3.3 Kız çocukları

1. Hatice Sultan
2. Fatma Sultan
3. Şehzâde Sultan
4. Erhonda Sultan^[9]

4 Ayrıca bakınız

- Düzmece Mustafa
- Varna Savaşı
- II. Kosova Savaşı
- Edirne-Segedin Antlaşması

5 Referanslar

- [1] Sakaoğlu, Necdet “Murad II”, (1999) Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, C.2 s.235-238 İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, ISBN 975-08-0073-7.
- [2] Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1995). *Büyük Osmanlı Tarihi I. Cilt: Anadolu Selçukluları ve Anadolu Beylikleri Hakkında bir Mukaddime ile Osmanlı Devleti'nin Kuruluşundan İstanbul'un Fethine Kadar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları. ISBN 975-16-0011-1.
- [3] <http://www.osmanliparalari.com/06-2murat-824/06c1-2murat-hayat.htm>
- [4] Babinger a.g.e. s.38
- [5] Filozof.net
- [6] Prof. Dr. Feridun M. Emecen ile Osmanlı Savaş Tarihi Üzerine...
- [7] Norwich, John Julius (1991), *Byzantium: Decline and Fall*, Londra:Penguin ISBN 9-14-011449-5 s.404-406
- [8] Sakaoğlu, Necdet (1999), *Bu Mülkün Sultanları*, İstanbul: Oğlak Yayınları ISBN 975-329-299-6
- [9] Uluçay, M. Çağatay. *Padişahların Kadınları ve Kızları*. Ötügen Yayınları. s. 37.

6 Dış bağlantılar

- Babinger, Franz (2003). *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*. İstanbul: Oğlak Yayınevi. ISBN 975-329-417-4.
- Gökbilgin, Tayyip (1993). “Osmanlı-Macar Mücadeleleri Esnasına Edirne”. *Edirne* (2 bas.). Ankara: Türk Tarih Kurumu. ISBN 975-16-0562-8.
- İnalcık, Halil (1995). *Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu. ISBN 975-16-0749-3.
- İnalcık, Halil (2003 (8. Baskı)). *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. ISBN 978-975-08-0588-7.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1995). *Büyük Osmanlı Tarihi I. Cilt: Anadolu Selçukluları ve Anadolu Beylikleri Hakkında bir Mukaddime ile Osmanlı Devleti'nin Kuruluşundan İstanbul'un Fethine Kadar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları. ISBN 975-16-0011-1.
- Sakaoğlu, Necdet (1999). “Murad II”. *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, C.2 s.235-238*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık. ISBN 975-08-0073-7.
- Sakaoğlu, Necdet (1999). “II. Murad”. *Bu Mülkün Sultanları*. İstanbul: Oğlak Yayınları. ISBN 975-329-299-6.

7 Metin ve görüntü kaynakları, yazarlar ve lisans

7.1 Metin

- **II. Murad** *Kaynak:* https://tr.wikipedia.org/wiki/II._Murad?oldid=17505452 *Katkıda bulunanlar:* Murtasa, Pinar, Lighterside, Eşref, Dbl2010bot, Sz-ıwbot, Kürşat Can Çağlar, Katpatuka, YurikBot, Basak, Ugur Basak, İncelemelemani, FlaBot, Fakara, Metal Militia, Ugur Basak Bot, Fcn, Vikiyazar, Ogniem, Dünya vatandaşı, Memty Bot, Thijs!bot, JAnDbot, Vito Genovese, Abuk SABUK, Mach, Eldarion, VolkovBot, Maderibeyza, Rei-bot, TXiKiBoT, Gökhan, Levent, 2ulus, Sakhalinio, SieBot, Vikiçizer, AlleborgoBot, Patirer, Noyder, Takabeg, Yalhi, Cobija, Alexbot, SAİT71, Ertly, Théoden, Amirobot, Luckas-bot, Superyetkin, Kudelski, Ptbotgourou, Nallimbot, Sadretin, Merube 89, LaaknorBot, Khutuck Bot, Xqbot, RibotBOT, Kılıç46, Tugralar, Rapsar, TobeBot, Türk Süvarisi, Son kahraman, MastiBot, EmausBot, ZéroBot, YBot, Esc2003, KumulBot, WikitanvirBot, Rdvnygt, Movses-bot, HaruNGs, Vitruvian, Uğurkent, MerIwBot, SeyitA, HiW-Bot, Furkan12, VikipediBilgini, Maurice Flesier, Kahve6, Eğitmen, Muratero, Konsensus, Peykbot, Gray Budgie, Aguzer, OmerFarukDemir, Caglarctr, Addbot, Ömer Berkay, Yozer1, Yeni Üye, Doruk455, Deniztulgar, Selwili, Ayrıntılı Bilgi, Oasistr, MASQUERA-DETR, Yogabagaba2, Teacher0691, Zaitsév, Okibarog, BuseGunneer, Akif pil, Musakurt, Okanfan, Siraziali, Akiftur, Halil1234567890, Kandemir Nevzade, Arslanemil, Sapphicgirl, SultanFurkaN6, HakanIST, Oğuzhan Taşçı, Lawyer emre kıyak, Kapyıyaç~~trwiki ve Anonim: 155

7.2 Resimler

- **Dosya:BASA-516K-1-2080-6-Murad_II.JPG** *Kaynak:* https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/29/BASA-516K-1-2080-6-Murad_II.JPG *Lisans:* Public domain *Katkıda bulunanlar:* Bulgarian Archives State Agency: Home page
Özgün yazarı: ?
- **Dosya:Gentile_Bellini_003.jpg** *Kaynak:* https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c6/Gentile_Bellini_003.jpg *Lisans:* Public domain *Katkıda bulunanlar:* The Yorck Project: 10.000 Meisterwerke der Malerei. DVD-ROM, 2002. ISBN 3936122202. Distributed by DIRECTMEDIA Publishing GmbH. *Özgün yazarı:* Gentile Bellini
- **Dosya:Hunername_138a.jpg** *Kaynak:* https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/31/Hunername_138a.jpg *Lisans:* Public domain *Katkıda bulunanlar:* Bilkent University *Özgün yazarı:* Ottoman miniature painter
- **Dosya:IIMuradturbesi1.jpg** *Kaynak:* <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/17/IIMuradturbesi1.jpg> *Lisans:* CC BY-SA 4.0 *Katkıda bulunanlar:* Yükleyenin kendi çalışması *Özgün yazarı:* Basak
- **Dosya:Murad_II_and_John_Hunyadi.jpg** *Kaynak:* https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/Murad_II_and_John_Hunyadi.jpg *Lisans:* Public domain *Katkıda bulunanlar:* Yükleyenin kendi çalışması, scanned by Szilas from *Török miniatürák* by Géza Fehér, Corvina 1978, Budapest *Özgün yazarı:* ?
- **Dosya:Murad_II_by_John_Young.jpg** *Kaynak:* https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b4/Murad_II_by_John_Young.jpg *Lisans:* Public domain *Katkıda bulunanlar:*
- Embedding web page: https://www.allposters.com/-sp/Amurath-Posters_i4045478_.htm *Özgün yazarı:* John Young (1755-1825)
- **Dosya:Osmanli-nisani.svg** *Kaynak:* <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2b/Osmanli-nisani.svg> *Lisans:* Public domain *Katkıda bulunanlar:* Yükleyenin kendi çalışması *Özgün yazarı:* Juris Tiltins
- **Dosya:Tughra_of_Murad_II.JPG** *Kaynak:* https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Tughra_of_Murad_II.JPG *Lisans:* Public domain *Katkıda bulunanlar:*
- Egypt State Information Service: <http://www.sis.gov.eg/PDF/Ar/History/0809000000000000210002.pdf> *Özgün yazarı:* Unknown court calligrapher.

7.3 İçerik lisans

- Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0